

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
helyettes szerkesztő: **Szabó Sámuel.**

Tartalom: Toldalék, az egyleti csemete-árjegyzékhez. — A párisi közkiállításról, XIV. — Mily erkölcsi tulajdonokkal bírjon a gazda. — A székásmenti gazd egylet alakuló közgyűlése — Dinnye-ízlelés Kolozsvárt. Szabó Sámuel — A szántóföldek javításáról. Erdélyi Károly. — A túlsűrű vetés hátrányai Ébner Sándor. — Pácz a buza-üszög ellen Farkas Dávid. — A fülbemaszó, mint hernyo pusztító. Sz. S. — A szárnyas szőlőtetű Nemétországban. K. L. — Házi szárnyasok ápolása. x. — Vidéki gazd. tudósítások: (Kolozsvár, Hidvég). — Hirdetések. — Piaczi árak.

Toldalék.

Az „Erdélyi Gazda“ közelebbi 37-ik számában, az erdélyi gazdasági egylet eladható termékeiről szóló kimutatásból kimaradt az oltványok árainak megjelölése. Ezt ekként kérjük kiegészíteni:

Minden egyes oltvány darabjának ára 30 kr. o. ért. kivételt képez a kajszi baraczk, melynek ára 40 kr.

Az egylet titkári hivatala

— Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a zámi uradalom jóhírű kertészetének gyümölcsfa, szőlővessző stb. árjegyzékét. Ajánljuk a szakkedvelők figyelmebe!

A párisi közkiállításról.

(Eredeti tudósítás)

(G. V.) XIV. Lókiállítási szemlényt folytatva, legezészerűbb lesz az egyes országokat egyenként venni elő s felsorolva röviden azt, a mit a tárlatra hoztak, a lehetőségig jellemezni a bemutatott állatok nyomán a tenyésztést; a lehetőségig mondjuk, mert biztos ítéletet ezen az alapon nem hozhatunk, már azért sem, miután egyes tenyésztőkkel teljességgel képviselve nem voltak!

Mindenekelőtt egy adatot kell módosítanom, mely mult tudósításomban foglaltatott: a magyar lovak vevője megint mind eladóvá tette őket és egyes kanczáért már szép nyereséget rakott zsebre (p. o. egy jó erdélyi fakót 1300 frankon adott el). Ugy látszik az élelmes francia reájött arra, hogy ha

a lótenyésztési társulat Párisba szállítva 1000 frankonként nyereséggel adhatja lovait, ezt ő is megkísértheti s valószínűleg közvetlenül Magyarországon fog ezentul venni. Ha e példát többen is követik, akkor lókiállításunk főczélja — lendületet adni a kivitelnék — teljesen el van érve!

Kezdjük a — képviselő szerint — leggyengébb országokon, ekkor Japánt, Dániát és Olaszországot találjuk. Japán egyetlenegy meglehetősen fejletlen lóval szerepelt, Dániának két teherhordó lova nem volt épen rosznak mondható. Igen gyenge volt Olaszország képviselője, mert ha a csekély számot a távolság menti is, a minősége lehetett volna jó, miglen így, sajátságos zagyvalékát látjuk a vérnek, hibás tökéletlen testalkattal, úgy hogy a legjobb ló köztük legfeljebb közepesnek vált be. Ugy látszik a keleti vér van angol vérral keverve, de épen nem szerencsés kombinációban, mert szó nélkül ezek voltak a kiállítás legrosszabb állatai. Ha mind a három, most nevezett állam mégis arany érmet kapott, ez a jury udvariasságának, de nem a bemutatott anyagnak érdeme!

Oroszországból kevés, de köztük egy magasrangu kiállító jelent meg, ugyanis Miklós nagyherceg, ki Tschesmenka ménésének termékeit küldte el, telivér arabsokat, keletivért és az u. n. Orloff-ügetőt; kivüle még 2—3 kiállító angol-arabsot és Orloffot mutatott be. A nagyherceg „Rustuk“ nevű arabs szurke mone, kissé keskeny, de különben fajtajában a kiállítás legszebb példánya volt. Az orosz lovak, a hogy itt láttuk őket, általában kevés belbecsesel bírnak, de a mint mondani szokták, nyereg és szerszámban igen jó figurát csinálnak, az Orloffok kitünősége pedig ismeretes. A Maisons-Lafitte-ben szeptember 7-en tartott ügő versenyek alkalmával a java díjakat ők nyerték el, még pedig Mazourin ur híres „Loub-zny“ je 15,000 frankot sepert be, midőn 6000 méternyi távolságot trapban 10 perc és 1 másodperc alatt futott be; a még néhány hét előtt birtokában levő „troutkó“ pedig egy első és egy második díjjal lett jutalmazva Nevezetes azon körülmény, hogy a Mazourine-

istálló 1873-ban Bécsben is győzött, akkor „Krassa“ vitte diadalra színeit! Az oroszok 4 arany és 1 bronzéremmel mindegyikre nagyon tisztességesen lettek kitüntetve.

Hazánkról, mely mint megelőzőleg említettük 49 lovat állított ki, nem sok mondani valónk maradt hátra. Sokan jelenlevő sportsmanjeink közül nagyon sajnálták, hogy a magyar államménesek oly szerényen állítottak ki s a javát otthonhagyták, a jutalmazási eredmény azonban így is igen szép, mert kormányunk kapja az egyedüli nagy aranyérmet; a lótenyésztés emelésére alakult részvénytársulat pedig az egyhangulag odaitélt ezüst éremben látja buzgó fáradozásának erkölcsi elismerését!

Az állattenyésztés mestere, Anglia, éppen azon fajtaban nem volt képviselve, melyet megteremtett és oly bámulatosan fenntart és fejleszt: az angol telivér itt teljesen hiányzott, a nyerges és hámos lovaknak szánt osztályokban sem vett tevékeny részt, de annál inkább kitűnt a Norfolkok, Clydesdale és — mintegy ellentétül — a ponik kiállításában.

A bemutatott anyag általában véve nagyon szép volt, de csekély száma s hézagossága miatt természetesen nem engedte meg, hogy a szigetkirályság lótenyésztését teljességében lehessen szemlélni és alaposan megítélni. Egyes osztályokban az angolok voltak elsők: így a 3 és 4 éves nehéz igásoknál (magasság 1.63 meter és azonfelül), valamint a valamivel kisebbeknél is, ezen óriási állatok bámulatos teteményképessége eléggé ismeretes.

Belgium körül-belül ugyanazon képet mutatta, mint Anglia, sem a telivér, sem a könnyebb fajták képviselve nem voltak, de nehéz hámos lovaival kitett magáért és sikerrel versenyzett az angolok és francziákkal. Mindig nagy átlagban szólva azt lehet mondani a belga lóról, hogy nehéz törzsei igen erősek és elég arányosan fejlődtek, de nincsenek mindig eléggé szilárdan fundamentírozva. Az 1.63 meter és azonfelüli magasságu lovakkal az alább elősorolt nemzetek a következő kitünteléseket nyerték u. m. 1-ső díj 2-ik díj 3-ik díj

Anglia	5	4	5
Franciaország	4	3	5
Belgium	3	4	2

ezen összehasonlítás, bár csak a véletlen alkalom szolgáltatott reá okot, körülbelül megfelel a valóságnak is, a mennyiben a szakértők a nehéz lovakat illetőleg csakugyan így sorolják fel ezen országokat, az itt nem szerepelt nagy törzsök — tán az egy hollandi kivételével — határozottan hátrább állanak.

Legszebb és legteltesebb volt a francia kiállítás, mely minden osztályban dícsérettel megállotta helyét, nemcsak a tán elfoglalt jury-többség, hanem az idegen bírák szigorú szeme előtt is. Bárhová tekintünk, akár a telivér arabs, vagy angol, vagy anglo-arabs, a könnyű nyerges és hámos, a nehéz igás törzöket nézzük: mind megannyi tanubizonyágot tesz arról, hogy az itteni lótenyésztő öntudatosan halad kitűzött célja felé. Igaz, hogy a francia kisebb fogyatkozásokon, például a meredek álláson, sőt még egyes csonthibákon is tulteszi magát (tetemmel bíró lovat nem egyet díjaztak); de nagyjában véve pompás anyagot mutat fel, csak kissé drágán. A lóállomány

2,742,708 darabot tesz, ebből 11,853 tenyészmén és 1,188,448 kanca (a csikókat három éves korukig nem számítva), tehát 100-nál több kanca esik egy ménre, a mi természetesen fellette tulságos. Az állami ménesek és méntelepekben, melyek a kiállításon nagyon szépen voltak képviselve, a következő méneket találjuk: telivér angol 116, telivér arabs 120, telivér anglo-arab 12, félvér mén 864, nehéz igás mén 44, összesen 1156, melyek 1875-ben 69,404 kanczát, átlag tehát 60 darabot fedeztek. Ebből is látszik az erős kihasználás, egyes példányokhoz 76—81 és 84 kanca is lett beosztva; a termékenyülési arányt kedvezőnek mondják.

Franciaország lótenyésztése leginkább az északi megyékben központosul, főleg Calvados az, hol legnagyobb sikerrel üzik. Az összes — 294 — jutalom közül ez egy megye 64-et vitt el és kileve külön kitüntetés közül, melyet a ministerium engedélyezett, ide hat jutott! Főleg Gost és Delaville urak tüntek ki, az utóbbi 1873-ban Bécsben is aratta a babért és — pénzt az ő angol-normann lovaival, melyek azóta nagyon „divatosak“ a nélkül, hogy a komoly emberek valami különös értéket tulajdonítanak nekik. A párisi omnibusztársulat is külön kitüntetést nyert colossalis igás ménjeiért.

Mindent összefoglalva, bátran mondhatjuk, hogy a lókiállítás nagyon sikerült és 800-at haladó lovával szép, ha nem is egészen teljes képét nyújtja e nevezetes tenyészágnak. —

Mily erkölcsi tulajdonokkal bírjon a gazda!

A földbirtok egy nagy gyár, melyben élelmi szerek gyártatnak s így annak, ki a földbirtokon eredményteljesen gazdálkodni akar, oly tulajdonokkal kell bírnia, mint minővel a gyárosnak; csak hogy még nagyobb mértékben és lényeges módosításokkal.

Igy a tevékenység, szakértelem, rendszeret és előre való gondoskodás egyformán kellékei ugy a gazdának, mint a gyárosnak.

De a gyáros munkája és számításai rendes kerékvágásban mozognak s feltéve, hogy az ipar haladását, tökéletesedését követi s az e téren való újításokkal lépést tart s azokat gyárában alkalmazni képes is: feladatát bizonyára meg is fogja oldani. A gyáros, ha a természet erőit, melyeket már rég idő óta hatálmába kerített, felhasználja, ez mindig csak egy irányban történik. Így a természet által nyújtott anyagokat tetszése szerint választja ki, elfogadja vagy elveti szüksége szerint, mozgató ereje, gépei, ezek működési módja előtte ismeretesek és állandók; gyárának kerekeit gőz vagy víz hajtja, cleve kiszámított feltételek mellett s csakis a piaci árak azok, melyek termékeire befolyással vannak s melyeknek előnyös felhasználása képezi foglalkozásának tulajdonképeni értelmi részét.

Nem így áll ez a gazdánál! Ez ugyanis folytonos harcban él a természet legszeszélyesebb erejével: az időjárásal s csak igen nehezen küzdhet ellene; soha sem biztos gyártásának eredményéről s soha sem mondhatja előre, hogy

ennyi meg ennyi hectoliter gabonát fog termelni, mint a hogy a gyáros előre képes megmondani, hogy p. o. gyárából ennyi meg ennyi meter szövet fog kikerülni. A piaci árak ugyan szintén befolyásolják a gazda igyekezetének gyümölcsseit, de nem képes magát hosszú ideig befolyásuk ellen védeni. Jó időjárás képes termését megkészszerzeni, de a rossz még inkább szállíthatja le és ezen szabálytalanságok annyira befolyásolják gazdálkodását, hogy soha sem láthatja előre évi fáradozásának eredményét, úgy hogy csak is iparkodása és értelmiségének teljes kifejtése mellett lehet reménye arra, hogy boldoguland.

Igy az előrelátás, szakértelem, rendszeret és tevékenységnek még nagyobb mértékben kell a gazdánál kifejtve lennie, mint a gyárosnál és oly érzékeny kombinációjának kell lenni, mint a minővel azon gyárosok bírnak, kiknek különféle gyártmányai a divat és szeszély esélyeinek vannak kitéve.

Alig vagyunk képesek magunknak fogalmat szerezni mindarról, hogy miként értékesíti értelmiségét és eszélyességét az ügyes és értelmes gazda. Ez folytonosan s gyakran oly találóan és helyesen számít, hogy azokat, kik ezt képesek is megítélni, csudálatra ragadja. Igaz, hogy egy oly egyszerű gazdasági üzemnél, mint a hármasszoros, egyszerűek a számítások is, de nem ám egy kissé kombináltabb gazdasági üzemnél és pedig úgy annyira, hogy én legkevésbé sem ütközöm meg egy bizonyos gazdának ama megjegyzésében, hogy: „aligha nem könnyebb egy ország kormányát szervezni, mint egy tökéletes mezei gazdaságot.”

A gyáros munkájának egyszerűsége és megoszthatósága nem áll a mezei gazda rendelkezésére, mi ismét állapotát csak megnehezíti. Igy ha a gyári munka egyszer ki van osztva a gyári munkások között, ez egyforma marad közöttük egész szolgálati idejük tartama alatt s a gyár vezetőjének egyebet tudni nem is kell, mint hogy hány emberre van szüksége a fonás, a szövés, festés stb.-re.

Másként áll ez a mezei gazdaságnál, mert gyakran ugyanazon munkás, mely reggel állatokat gondozott, délután szénát megforgatni vagy gyűjteni s másnap ismét kaszál. A gazda folytonosan új és új terveket eszél és még is a legjobban kidolgozott terv sokszor egy eső folytán füstbe megy és ezen folyton változatos munka mennyi gondoskodást igényel, hogy mentől kevesebb idő vesszen el hiába!

A gazdasági munkák ily változatosága mellett, mily ügyesség és mily gyakorlottság kívántatik a mezei munkástól, hogy jól és pontosan végezze el a rá bízottakat?

Azért a gazdának bizonyos erkölcsi tulajdonokkal is kell bírnia, melyek nélkül nem igen fog boldogulni.

Ilyenek:

1-ör a becsületesség, mely nélkül bármely vállalkozásnál jó eredmény nem várható;

2-ör a rendszeret, mely magába foglalja tőkének rendes befektetését s azon gondot s értelmiséget, melylyel ezt keresztül viszi;

3-ör az eszélyesség, mely őt visszatartja olyan vállalkozásoktól, melyek erejét s tehetségét túlszárnyalják s az elérhetőség korlátai között tartja;

4-er a vállalkozási szellem, hogy a hasznos ujitásokat megkísértse;

5-ör az előrelátás, mely vállalkozásaiban a valószínűség utain vezesse;

6-ör a tevékenység, mely minden munka kivételénél általa kifejtendő s melylyel személyes jelenléte, példája és fölénye, mint a tevékenység kifolyásával, környezetét lelkesítse

7-er a határozottság, melynek következtében alárendeltjei által tiszteltetni fog és engedelmességre találand.

Igaz, hogy ezen tulajdonokat mind egyesítve s nagyobb mértékben kifejtve alig fogjuk megtalálni a gazdában; itt csak ideális jellemet ecseteltünk, melynek elérését mindenestre óhajtunk kell.

(Földm. Érd.)

A székásmenti gazdasági egyesület alakuló közgyűlése.

Gazdáink kezdik belátni, hogy a mezőgazdaság érdekében valamit tennünk kell, belátják, hogy a régi gazdálkodási mód mellett mezőgazdaságunk s különösen állattenyésztésünk napról-napra súlyed. Alsó-Fehérmegye gazdái ez okból f. é. június 23. Konezán előértekezletet tartottak, Székásmenti gazdasági egyesület létrehozását tervezvén. Az eszme fel lett karolva s az egyesület kiterjedése Fehérmegye 4 alsó járására, ugymint: kis-enyedi, balázsfalvi, alvinczi és magyarigeni s Vizakna városra megállapítva. Tagok, hazánk bármely vidékéből fölvetetnek.

Augustus 15-én tartatott meg Konezán az alakuló nagy gyűlés, melyben elnöknek Teleay Gusztáv gróf, Erdély legtevékenyebb gazdájának egyike; jegyzőnek pedig Rácz Farkas lettek megválasztva. Az alakuló gyűlésen azonnal 180, részint alapító, részint évdijas tag jelentkezett. Alapítványi díj 50 frt készpénzben vagy úrbéri kötvényben; az évdijasok 3 frtot fizetnek évenként 6 évi kötelezettséggel.

Az egyesület figyelme és működése tárgyául szolgál:

a) közigazgatás; b) a szoros értelemben vett földművelés; c) kertészet; d) szőlőművelés és borászat; e) erdőszet; f) gazdasági állattenyésztés; g) majorság-tenyésztés h) méhészet és selymeszet.

Az alapszabályok a nmlt. ministeriumhoz fel vannak terjesztve s megerősítésük legközelebről, kétség kívül meg fog történni.

Üdvözöljük az új egyesületet, mint gazdasági emelkedésünk egyik előharcosát; kitartást és sikert kívánunk közhasznú működésükre!

—r. s.

Dinnye izelés, Kolozsvártt.

Az erdélyi gazd. egyesület kertészeti szakosztálya, sept. 18-án tartott ülésében, egy különleges feladatot oldott meg.

Megízlette a kolozsvári piacon szereplő sárgadinnye fajtákat.

Az idei év, tudjuk mindnyájan, a dinnye termesztésre nézve, a legkedvezőtlenebbek közé tartozott. A július és augusztus hónapokban uralkodott esőzés gátolta a nagy számmal kötött és szépen kinőtt dinnyék érését; elannyira, hogy a híres hevesi, nyírségi, Nagy-Karoly és Debreczen vidéki termés is, honnan Erdélybe főként a görögdinnyét hordják, nem felelt meg, édességével szokott jó hírének. A sárga dinnyék talán még rosszabbak voltak.

Erdélyben, tudásom és tapasztalatom szerint a görögdinnye, mely kiválóan könnyű homokos földet szeret, milyen a tiszamenti: csak ritka kivételes esetekben: frissen feltört gyepekben, vízáradástól öntözött s ennek iszapjával termékenyített helyeken sikerül olykor-olykor; de rendes görögdinnye termesztést, kereskedési célokra, nagyban, mi itt nem üzhettünk. A sárgadinnye azonban még közepes években is jól készül; pl. a régi Marósszék, Vásárhely és Radnóth környéke s a két Küküllő alsó vidéke: elég jóhírű és keresett sárgadinnyét termesztettek, melylyel az országban jelentékeny kereskedést üztek. Sajnálандó azonban, hogy a fajok megválasztásánál nem jártak el kellő figyelemmel és szakértelemmel. A termék nagyobb része, hitvány, ugorka ízű, egészségtelen gyümölcs volt.

Annál fontosabb az alkalmas, koránérő legnemesebb fajok kiprobálása; melyre jelen sorokban olvasóink figyelmét felhívjuk. Az a sárgadinnye faj, mely még az idén is jó volt: valóban megérdemli, hogy nagyban termesztésre ajánljuk.

— Izlelés alá került összesen 14 dinnye faj. Valamennyi közt kitűntek a keleti, sima héjú, fejrbelü fajták, s ezek közt is első helyre érdemes az A k u e b á t; közép vagy kicsiny, gömbölyded; zöld, sima héjú; rendkívül leves, édes.

A Nyugat-Európában, főként a francia kertészek által termesztetni szokott Cantalonpok közül, a nagy Prescott, algiri s főként a palermoi, fűszeres, zamatos, igen jó leves dinnyét említhetjük; de egyéni izlelésünk szerint, mi ezek termesztését nem ajánljuk.

A Vámbéry által Bokharából hozott fajok közül előttünk állott a S é k e r p á r é, melyet annak idejében egyik kertészeti szaklap*) így dicsért meg: „Ehez hasonló dinnye a dinnyeviágban nem létezik; húsa, mint a hópehely, majdnem 1 1/2 hüvelyk vastag, ha szádba vetted: mint a jó fagylalt elolvad, kimondhatatlan finom, szeszes aromát hagyva hátra.”

Kitünő, (de kissé túlerelt) volt egy Z a m c s e nevű, középnagy, kissé hosszukó, gyengén cikkes és recézett sárga belü fajta stb.

Ezt a ritka élvezetet pedig kertészeti szakosztályunknak Simkovičs József úr szerezte, ki a közel Válaszúton, br. Bánffy Ádám úrtól haszonbérbe vett 28 holdnyi területen, termesztett az idén dinnyét; neki köszönheti Kolozsvár, hogy ezen nemesebb fajú gyümölcsökkel tágasb körben megismerkedett; (fő raktára Kolozsvárt a br. Bánffy-ház alatt).

Csak azt ajánlanok neki (és másoknak is, kik Erdélyben kereskedésre sárgadinnyét akarnak természetni): ne vesztessék erejüket a nyugoti Cantalonp sat. fajtákra, hanem forduljanak kizárólag azon a 60-as évek közepén: Szontagh, Fogarasi, Farkas, Girokuti és társaik s utódaik által kiprobált keleti dinnyefajokhoz, melyeknek magját Pestről hitelesen be lehet szerezni s melyek páratlan jósága a legkényesb izlést is kielégíteni képes.

Szabó Sámuel.

A szántóföldek javításáról.

A művelés alatt álló szántóföldek nem mindig olyanok, a minőknek őket a gazda óhajtaná. Vagy oly alkatrészek vannak jelen, melyek fölöslegesek és károsak; vagy olyanok hiányznak, melyek szükségesek volnának. Így például az agyagtalaj is bir oly tulajdonokkal, melyek az adott fekvésben a növényzet tenyészésére kártékony hatásuak lehetnek; de a mész- és homoktalaj sem mindig ment azoktól. A körültekintő, okszerű gazda tehát földjének kártékony tulajdonságait megszüntetni vagy legalább csökkenteni, a hiányzó szükséges alkatrészeket pedig abba megszerezni és ekként talaját maradandólag megjavítani igyekszik; e célból pedig a szükséges anyagokat megtalálja az agyagban, homokban, mészben és márgában.

A nehéz, szivós, nyirkos, hideg, tunya és kötött agyagtalaj megjavítására legalkalmasabb az égetett mész. Ez ugyanis szabad levegőn porrá válik és az agyaggal bensőleg egyesülvén, azt lazábbá, melegebbé, szárazabbá és tevékenyebbé teszi; legfőbb hatása pedig abban áll, hogy általa a talajban levő szerves (állati és növényi) anyagok felbomlása siettetik, a föld szabad savai megkötetnek, sőt még ásványi tápanyagok is akként alakíttatnak, hogy a növények által könnyen fölvehetőek lesznek. Sovány földben a mésznek semmi jelentékeny hatása nincs; ellenben kővér talajon nagy jelentőséggel bir, a mennyiben az ott felhalmozódott anyagok általa gyorsabb hatásuakká tétetnek. A moh és a gycmok pusztulását is elősegíti. Önként értendőik, hogy a már amugy is meszes talajokon kevés hatása van.

A mésznek alkalmazása a következőkép történik: kihordván az égetett mész a megjavítandó szántóföldre, ott halmozatba rakatik és földdel befödetik. Néhány nap múlva a halmozatban porrá válik a mész, midőn is vékonyan széthintetvén, elboronáltatik, vagy sekélyen alászántatik. Még akként is lehet eljárni, hogy az égetett mészköveket egy e célra készült veszőkosárba rakván, vízbe mártjuk s a porrá omló meszet a kosárból szétrázogatjuk. A széthintésnek sohasem szabad esős időben történnie; mert ekkor a mész a homokkal könnyen vakolatot alkot. Az égetett mész még a kártékony mezei csigák elpusztítására is igen hathatós szer.

Égetett mész helyett, minthogy ez némely vidékeken meglehetősen drága, jelzett célra a homokot, mész- és homokmárgát is sikeresen használhatjuk, ha közel kapjuk és könnyű szerrel hozzá juthatunk.

Az igen laza, könnyű és heves mész- és homoktalajok javítása agyagföld fülhordása által

*) Lásd Kertész-Gazda, 1865. 571. lap.

eszközölhető. Ez által a könnyű talaj kötöttebb lesz, heves tulajdonsága csökken és víztartó képessége fokozódik. A fölhor-dást legcélszerűbb télen át eszközölni, midőn is az agyag a fagy és a fölengedés következtében szétmállik; tavasszal azu-tán, midőn a föld már kellőleg fölszikkadt, sekély szántás és boronálás által a talaj termőrétegével összekeverhető.

Megjegyzendő, hogy az ily talajjavítási munkák költsége rendszeren magasra szokott rugni; azért igen helyesen cselek-szik a gazda, ha azok foganatosítása előtt számot vet magával és tisztába igyekszik jöni az iránt, hogy vajjon az elérendő haszon arányban állandó-e az előirányzott kiadásokkal; mely utóbbiaknak kevesbitése céljából ajánlatos az idevágó mun-kákat télen, tehát oly időszakban végezteni, midőn egyéb gaz-dasági munkák szünetelnek.

A földjavításnak másik módja a talajmélyítés. A termőréteg lassankénti mélyítését, ha ezt az altalaj megengedi, soha sem volna szabad elhanyagolni. Az ugynevezett mély-művelés a hasonnemű altalajjal bíró földeken rendkívül jó hatású szokott lenni.

Sekély termőrétegű talajon a növények sohasem tenyésznek oly jól, mint a mély termőrétegűn. Ez utóbbiban mélyebbre bocsáthatván gyökercikket, több tápat találnak, dú-sabb gyökérzetet és erősebb szárat növesztenek, minek folytán nemcsak a kifagyás és megdülés veszélyének vannak kevésbé kitéve, hanem az erőteljesebb kalászképzés következtében még nagyobb termést is adnak. Száraz idővel a növények gyökerei a mélyben több nyirkosságot találnak; nedves esztendőben pe-dig mély művelés esetén a nyirkosság inkább az altalajba hu-zódhatván, miatta a növények kevésbé szenvednek. Szóval, méltán el lehet mondani, hogy a mélyen megmunkált s e mel-lett kellőképp megtrágyázott föld sokkal nagyobb és biztosabb termést ad a sekélyen megmunkáltnál. A mélyítés eszkö-zölthetik:

1. Közönséges ekével, mély szántás által. A szántás mélysége általában az elvetendő gabona vagy ter-mesztendő egyéb növény igényeihez alkalmazandó. Azonban szabály, hogy a termőréteg mélyítésének csak oly arányban szabad történnie, a melyben képesek vagyunk földünket a szük-séges trágyatöblettel ellátni. Másik szabály az, hogy az eddig sekély termőréteg mélyítését mindig a tél beállta előtt, tehát késő ősszel kell foganatosítani. Továbbá: hogyha az eddigi termőréteg alatt nyugvó talajból valamit amazzal összekever-ni akarunk, ezt oly módon vigyük keresztül, hogy ezen nyu-gvó réteg az első évben csupán porhanyított, — mire tán legalkalmasabb az altalaj-éke — és csak később kevertessék össze a termőréteggel, midőn a levegő behatása által már kel-lőképp előkészített. Ha ezen nyugvó réteget minden előkészít-és nélkül összekevernők a termőréteggel, azaz néhány centi-meterrel mélyebben szántanánk: ez a legtöbb talajnak inkább ártalmára, mint hasznára lenne.

2. Fölhasás által. Az ásóval való megmunkálás ugyanazt eredményezi, mint a közönséges eke általi mélyítés; mivel azonban igen sokba kerül, csupán csekély földbirtoku-szaloknak ajánlható, kik e munkát saját cselédjeikkel végez-

tethetik s így érette pénzt kiadni nem kénytelenek. Ilykép sze-gény emberek gazdag termésre tehetnek szert, miáltal munká-juk bőven megfizették.

3. Eke utáni á s á s által. Ez úgy történik, hogy az ekével egy barázdát vágatunk, melyből néhány napszámos ásó segélyével még néhány centimetryni réteget kiemel s azt az eke által félre fordított földszeletre rakja. Ezután az eke a második barázda földszelétét a napszámosak által megmélyített első barázdába fordítja s most a napszámosok a második ba-rázdával ismétlik azt, a mit az elsőnél műveltek. A mélyítés e módja Németország több vidékein szokásban van s főleg fais-kolák és komló ültetvények alapításánál ajánlatos. Végre

4. Kettős szántás és forgatás (rigolirozás) által. Kettős szántásnál egy és ugyanazon barázdában két eke jár egymás után. A forgatás leginkább szőlő- és komlóültet-vények alapításánál szükséges. Módja eléggé ismeretes lévén, annak leírását ezúttal mellőzöm; csupán azt említem meg, hogy egyenes földön a forgatást 45 cm. mélyen az ugynevezett rigolirozó eke által is eszközölhetni.

Sekély megmunkálás folytán a talaj igen elgyomosodik; benne a növényzet csak teng s úgy száraz, mint nedves időjá-rás alkalmával sokat szenved, minek következménye azután legtöbb esetben a silány termés lesz.

Tehát igyekezzünk földjeink termőrétegét fokonkinfi mé-lyítés által javítani!

Erdélyi Károly.

A túlsűrű vetés hátrányai.

A gazdák némelyike azon nézetben van, hogy minél sü-rűbben vet, azaz minél löbb szemet szór el, annál több kalász fog származni s avval együtt bővebb szemtermésnek is fog örvendhetni.

Erőteljes és kellő művelésben részesült talaj kevesebb vetőmagot kíván, mint sovány, kiszarolt, gyommal bővelkedő és rögös talajok.

Korai vagy idejében teljesített vetésnél a bokrosodás na-gyobb mérvű, ezért több magmennyiség kívántatik a késői vagy általában megkésített vetéshez. E körülmény tehát figyelembe veendő

De ha némely gazda mégis a környékén vagy falujában divó szokást követi, illetőleg nem veszi tekintetbe fent a mon-dottakat, akkor meg fog győződni, hogy erőteljes talajba túlsü-rűn teljesített vetés hosszú szalmát terem a nélkül, hogy az egyes szálak kellő szívóssággal és erővel bírának s így a sűrű vetés esős időben megdül annyira, hogy kalásza: vagy üresen szem nélkül marad, vagy köménymaghoz hasonló ter-mést nyújt túlbuzgó gazdájának. Ha pedig sovány, kiszarolt talajba alkalmazunk túlsűrű vetést, akkor az egyes gabonaszá-lak rövidnek maradnak és kifejletlen apró kalászt teremnek.

Takarmánynövények termesztésénél a vetőmag — szük-séglet másképen alakul, minthogy itt minél több szár — és le-vélzet hozamra törekedünk, a vetőmagmegtakarítás nem ajánlható, hanem ne sajnáljuk a magot, vessünk sűrűn, hogy a zöld állapot-ban lekaszálandó növényekből a lehető legnagyobb takarmány mennyiség származzék.

A túlsűrű vetést kedvelők és teljesítők a felesleges magelszórás által tetemesen károsodnak és érzékeny kárt szenvednek még a beállandott termésökkenés által is.

A felhasznált vetőmagfelesleg pénzzé tehető és hasznos beruházásokra fordítható. Ki tudja, hány ezer mázsa gabona szóratik el? Kizárólag azért, mert az illetők makacsan ragaszkodnak azon nézetükhöz, ha sokat vetek, sok is fog teremni.

A mily hiba a túlsűrű vetés, épen ilyen hibába esik az is, ki takarékosági szempontból nagyon ritkán vet. Ki földjét akarja megcsalni, az önmagát csalja.

A túlritha vetés már a dolog természeténél fogva sem adhat bőtermést, ha csak bőségek nem tekintetik a gyomok nagy serege, melyek versenyt nőnek a gabonaszállal és megtelepednek ott, hol hasznat hozó növénynek lett volna helye.

A talaj és helyi viszonyok pontos megfigyeléséből minden gondolkodó gazda meg fogja ítélni mennyit vesz, de ítélete hazásánál a szokásra való hivatkozást küszöbölje ki agyából.

Ébner Sándor.

Pác a buza-üszög ellen.

Most a midőn a mezőgazdasági munkálatok sorrendje — épen a búzavetés ideje köszönt be — a midőn a szaklapokban, az ország-zerte föllépett üszög elleni óvszerek közlése csaknem nyílt napi kérdést képez; legyen szabad nekem is, mint szerény felügyelő s minden jót és üdvöst érdekel megkísértő gazdának — az alább következőkben egy általam évtizeden át sikeresen alkalmazott — s kitűnőnek felismert üszög-elleni pácot közölnem s arra a t. gazdaközönség figyelmét felhívom.

Előrehoasatandónak tartom, miszerint ezen pác nem saját találmányom, hanem régebben egy német szaklapból vétetett s annak idejében néh. id. Hintz György ur — sok éven át jó főnököm — által közöltetvén velem, saját birtokán Aszupatakon (kolozsvári határon) lőn kipróbálva. A pác maga a következő;

Egy kilogramm csodasót (glaubersó) fel kell oldani 25 liter vízben (legzélszerűbben eső vagy folyó vízben) az elvetendő búzát sima helyre — de nem földre, hol besárosodik — kitöltve csomóba kell rakni, mely csomóból szóró lapáttal több-kisebb lapos csomók formáltatván, ezek lapátolás közben egy más munkás által czirókseprű segítségével rétegenként a pácból bepreczkeltenek; ezen bepreczkelés addig ismételtetik, a míg a csomó jól be van nedvesítve s a pác azt egészen átjárta; ekkor a jól állapotolt gabona, folytonos lapátolás közben porrá tört oltatlan mésszel (a mely nem magától mállott legyen szét, hanem a teljes épségű, egészen friss oltatlan égetett mézsdarabok megtörése által állítassék elő) szita segítségével, rétegenként hintessék (szitáltassék) egyenletesen be. Az így bémeszeztett csomó többszörösen lapátoltassék át, a míg a búza minden szeme — épen mint a páczolásnál — mésszel be leszen hintve. A fölhasználandó mézsmennyiség meghatározása szükségtelen, csak arra kell figyelni, hogy a minden búzaszem általa érintve, illetőleg átjárva legyen.

Az ilyképpen kezelt búza zsákokba töltendő s azonnal elvetendő, vagy ha az elvetés nem eszközölhető, azonnal szikkadás végett szétterítendő s csak megszáradás után teendő zsákba. Ezen páczolási mivelet folytán a buza természetes piros színe — fakó-barnásra változik, de ezen színváltozás, annak csiraképességére semmi befolyással sincs, a mint azt huzamos gyakorlatom eredménye hebizonyítja.

A közlött páczmennyiség 3—3½ hectoliter buzára, sőt ha takarékosan használják többre is elégséges; azonban túlságosan takarékoskodni véle nem jó, mivel hatása csak akkor biztos, ha minden búzaszem jól megnedvesítettetik a pácból, mert csak úgy járja át aztán jól a méz is, a mitől nagyon sok függ.

Egyszerre csak annyi buza kezelendő e pácczal a mennyit akarunk vetni; s olyan buzánál, a mely nem felette üstögös — előleges megsózás nélkül — felette nagyon üszkös buzánál pedig, előleges megmosás és szikkasztás után alkalmazandó e páczolás. Az így páczolt búzából nyert termés, szép üszögmentes lesz s ha vetésre használattik, csak minden 3—4-ik termése kezelendő elvetés előtt, a fennebb leirt módon, a pácczal.

Ismétlem, hogy a pácot már egy évtizeden át sikeresen alkalmaztam s mint megbízható és kipróbált eljárást ujjal is ajánlom a t. gazdaközönség figyelmébe.

Farkas Dávid,
gazdatiszt Kolozsvárt
(az aszupataki birtokban.)

A fülbemászó, mint hernyó pusztító.

A budapesti gazd. hetilap (Wochenblatt), Kőrmöcztől vett tudósításából meritettük alábbi cikkünk tárgyát:

— A tavaszi nagy hernyópusztítás után, mely miatt némely vidéken gyümölcsfaink egészen kopaszra rágva; termésök nagy részét elhullatták: fáink, a nyári nedves időjárás kedvező befolyása alatt újra kileveleztek. Most azonban öszre kelve, ismét oly roppant mennyiségű hernyófészkek van rajtok, hogy jövő évre, a tavasz nyíltával, az idej pusztitást még nagyobb arányban megérjük, ha jó idején nem gondoskodunk ellenszerekről.

Az emberi kéz munkája mellett, rendkívül fontos, a hernyók természetes ellenségeinek kiméltése, szaporítása; a rovarevő madaraknak kertjeinkbe szoktatása. A czinkéket például naphosszat láthatjuk, mikéant üzik, fogyasztják a kis hernyókat; de csak azoknak tudnak ártani, melyek a sűrű selymes fonadékkal egybeaggatott száraz levelekből álló fészkeket odahagyják s élelemkeresés, vagy a napfényen sütközés kedvéért biztos menhelyökből kimászának. Az egybe-szótt leveleket nem bírják szétzaggatni.

E tudósítás írójának figyelmét magára vonta azon körülmény, hogy az őszi hernyófészkek szedése közben, gyakran csúszott ki egyik-másik fonadékból, egy, néha több fülbe-

mászó s az ilyen fészkekben nem volt hernyó: a fülbemászó megette őket.

Nagy kíméletet érdemel tehát, ez a kis hasznos rovar a kertészek részéről s a helyett, hogy a balga előítéletnek és néphiedelemnek adjunk hitelt, mely azt hirdeti, hogy ezen állatka az alvó emberek fülébe bemászik, ott kirágja a dobhártyát sat. melyért sokan a fülbemászót, a hol találják üldözik, pusztítják: — inkább kövessünk el mindent, hogy gyümölcsfáinkat fölkeressék s ott szaporodjanak. Közlő a szaporítás céljából ezt ajánlja:

A fülbemászó napközben száraz, sötét helyen szereti tartózkodni: pl. nagyobb nyílt virágokban, száraz falomb közt, deszkadarabok alatt, lefordított üres cserepekben sat. Szereti továbbá mákfejekbe, kukoriczacsövek háneslevelei közé, fák kérge alá és kerítések repedéseibe meghuzódni. Ha ilyen helyekre valami édes izü tápszert teszünk, ez család-kül szolgál, rágyűlnek s kis papirtekercsekbe, katulyákba belefoghatók. Innen aztán rá lehet hordani a gyümölcsfákra s ott szabadon boesátani, hol a hernyóirtásban nyáron, ősszel s valószínűleg még tavasszal is nagy segítségünkre lesznek.

Sz. S.

A szárnyas szőlőtetű

Németországban.

A „Wiener landw. Zeitung“ a következő hirt közli: Dr. Möriz J, ki Erfurtban a szőlőtetű (phylloxera) által fertőzött szőlőtelepek kiirtásával foglalkozik, ugyanott szárnyas szőlőtetűkre bukkant folyó évi augusztus 29-én; nemcsak, hanem annak tojásait is felfedezte.

Ezen tény megczáfolja azon, eddig több oldalról hirdetett állítást, hogy a szárnyas szőlőtetű nem honosodhatik meg Németországban az ottan reá nézt kedvezőtlen égalji viszonyok miatt.

K. L.

Házi szárnyasok ápolása.

Szárnyas állatok udvarának, rakeszeinek rovarok ellen való védelmére: legegyszerűbb s legjobb óvszer az ólnak tisztántartása, az ürülek eltávolítása, az ól földjének időnként tiszta homokkal, utczapórral vagy száraz földdel behintése. Czélszerű a szárnyasok ólját évenként rendszeren ki-meszelni; ilyenkor a mészbe forróvizben feloldott timsó keverendő. A hasadékokban elrejtett férgek pusztítását ugy eszközölhetjük, ha az ól nyílásait jól elzárjuk s parázs-szenen ként (büdöskövet) égetünk. A kengőz a férget elpusztítja ugyan, azonban ezen eljárás keletkezhető tüzvészek miatt nem mindenhol alkalmazható. Tetűkkel ellepert tyúkoknak fejét, nyakát s szárnyuk belső oldalát lenolajjal kenjük meg. Szűk udvarokon száraz homokot vagy port helyezünk kisebb rakásokba, hogy abban fűrödhessenek. Azt állítják sokan, hogy a tyúkólban szétrakott egerfa-ágak leveleit a férgek felkeresik és ellepik s így azután tűzbe vetve könnyen elpusztíthatók. Kottlyúkok fészkeibe kakukfüvet tenni féggesedés ellen, jónak mondják.

Mások szerint: mielőtt a tyúkot megültetnők, a fészket egy kanálnyi kénporral hintsük be. Az állat melegsége következtében a kén gőze néhány nap alatt minden férget elpusztít.

X.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Kolozsvár, 1878 sept. 18-án.

Időjárás. Kolozsvár sept. 15-ig. Borura derű; ez a közmondás nálunk is beteljesedett. Egész augusztus esős volt s a kedvezőtlen időjárás a gazdának nem kis bajt okozott. September 2-án volt az utolsó 5 vonalnyi eső, azóta derült, meleg, cseplésre, sarju csinálásra alkalmas napjaink voltak. Legalantabb hőmérsék 9°, legmagasabb 16° R. volt. Uralkodó szél keleti és északkeleti. Két hét óta, keddre, 17-ére viradó éjjel esett először; más nap erős, hives szél uralkodott.

r. t.

Hidvég, 1878 sept. 17-én.

Az aratást júliusban megkezdők, de a sok eső miatt megállottunk volt vele, míg az idő felállott, ekkor átázott gabonáinkat megszárazottuk. Augustusban jó idő lett és egész hordáson jó időnk volt. Szénánk a mi az első árviztől megmaradt, azt a második árviz egészen eliszapolta, ugy hogy alig tudjuk kaszálni; mérőben ros; sarjuból, a honnét a lekaszált szénát a viz elvitte, jó termés van; még is csináltuk, igen jó sarju csináló idő volt. A megkésett törökbuzák is igen jól készülnek, zabjainkat most hordjuk, még aratjuk is, mert későre értek, a tavaszi szárazság miatt; pityókánk mind el rothadt, igen kevés lesz. Gyümölcs is kevés termés van. Széna kivételével általában közönséges termésünk volt; marháink egészségesek; a vetést elkezdők még september 9-én, földjeink igen jól vannak készülve, mind háromszori szántásba esik a vetés.

Kónya Miklós.

Piaci árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy a hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P. o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészt. 80 krt, marad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetések.

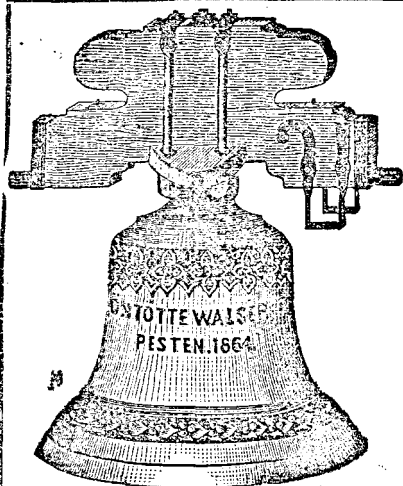
(29.) **Makk-eladás.** (1-1.)

A nagy-enyedi ref. főtanoda fel-enyedi muzsinai, toroczko-est-györgyi, potságai és zolesvai erdőinek idei makk-termése 1878. september 28-án d. e. 10 órakor a jog- és jószágigazgatói irodában árvereztetni fog.

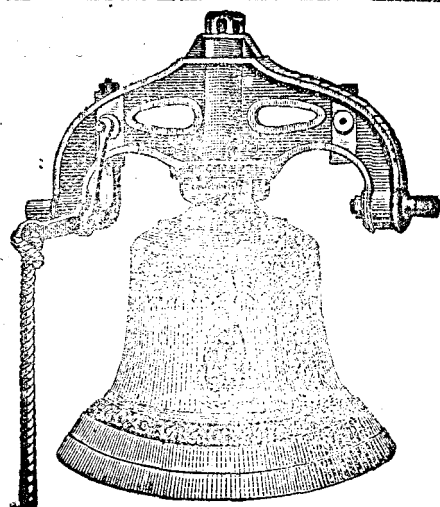
A feltételekről bővebb felvilágosítást nyújt ugyanott Magyar Pál, jog- és jószágigazgató.

Tömítő-orsók, kovács-fúvók, takaró-ponyvák, tized mérleg és súlyok.

keru- és kezi fecskendők, tűzi vedrek, pemetek, toló- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehúzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender
tömlők, gummi kö-
penyegek.
Szivattyus és házi
kutak, azonkívül

rugany-mérga és guttaperga árúk minden célra, nevezete-
sen lapok, szellentyűk, zátkarikák, zsínók

szerelő és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és
(38-52.) javítását (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és
ércöntöde Budapesten,
fiókraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-távirdák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
á r a k r a j c z á r o k b a n											
Beszterce		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Galy-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva	sept. 10	510	450	360	—	135	480	320	100	200	32
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ky.-Sz.-Miklós		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	sept. 19	450	360	340	—	135	400	140	150	250	42
H.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N.-Erebon	sept. 17	600	500	390	400	200	620	160	90	300	40
Szegesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-György		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szamosujvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	sept. 12	475	350	325	246	158	238	150	70	200	32
Sz.-Údvárhely	sept. 17	700	550	400	—	200	650	160	40	180	28
Yorda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40
krjával számíttatnak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelőt minden
külön díj nélkül tot-
szés szerint akarhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	1-3	3-6	6-12	12-18	18-24	24-30	30-36	36-42	42-52	52
1/16 v. egész oldal	8	24	45	65	120	160	180	200	220	260	
3/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130	
1/4 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65	
2/16 v. nyolcad oldal	1-50	1-50	8	12	16	22	24	26	28	33	
1/16 v. tizenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és
lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt
engedményben részesülnek,
ha hirdetésük beküldésekor
tagsági vagy előfizető
minőségükre hivat-
koznak.